



2000 November 23

ACFC/INF/OP/I(2001)4
Hungarian translation

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény Szakértői Bizottságának

2000. szeptember 22-én elfogadott véleménye Magyarországról

Tartalom:

- I. A jelen vélemény elkészítése
- II. Általános megjegyzések a jelentésről
- III. Az 1-19. cikkekre vonatkozó speciális észrevételek
- IV. Záró megjegyzések
- V. Javaslat a Miniszteri Bizottság következtetéseire és ajánlásaira

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Magyarországról szóló első jelentés, amelynek beadási határideje 1999. február 1. volt, 1999. május 21-én érkezett meg. Az 1999. február 1-i határidejű első magyarországi jelentés 1999. május 21-i kézhezvételét követően a Tanácsadó Bizottság az 1999. május 25-28. között megtartott 4. ülésén kezdte meg a jelentés vizsgálatát. A vizsgálat részeként a Tanácsadó Bizottság 1999. november 29. - december 1. között látogatást tett Magyarországon, hogy a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény végrehajtásával kapcsolatban további információkat kaphasson a Kormányzat képviselőitől, illetőleg nem-kormányzati szervezetektől és más független forrásoktól. A Tanácsadó Bizottság a 2000. szeptember 22-én megtartott 8. ülésén fogadta el a Magyarországról kialakított véleményt.

Ami a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény végrehajtását illeti, a Tanácsadó Bizottság úgy ítéli meg, hogy Magyarország sok tekintetben különösen dicséretes erőfeszítéseket tett a nemzeti kisebbségek védelme érdekében. Különösen értékes erőfeszítések történtek a nemzeti kisebbségek védelmére szolgáló jogi és intézményi keretek kialakítása terén, beleértve a kisebbségi önkormányzati rendszer és az oktatási rendszer kialakítását. Ugyanakkor azonban, noha Magyarország a nemzeti kisebbségek védelménél mutatkozó több hiányosságot is felismert és tudatosított, illetve lépéseket is tesz ezek leküzdésére, további fontos erőfeszítésekre van szükség a jogi és intézményi keret kiteljesítéséhez és a normák teljes körű gyakorlati megvalósításához.

Magyarországon a romák helyzete komoly aggodalmakra ad okot, elsősorban a társadalmi környezet számos színterén előforduló nagyszámú diszkriminatív cselekmény, a széles körben elterjedt negatív társadalmi megítélés, illetve a szociális, gazdasági és életkörülmények tekintetében a romák és a lakosság többi része között mutatkozó jelentős különbségek területén. A Tanácsadó Bizottság üdvözli Magyarországnak azt a döntését, hogy a roma/cigány kisebbség életkörülményeinek javítására közép- és hosszú távú akciótervet dolgoz ki. A többi nemzeti kisebbség vonatkozásában elsősorban a média és az oktatás, illetve a közéletben való részvétel területén felmerülő kérdések igényelnek kezelést.

A Tanácsadó Bizottság azon a véleményen van, hogy a Miniszteri Bizottság specifikus következtetései és ajánlásai segíthetnének a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény jobb magyarországi megvalósításában. Úgy vélik, hogy ezek a következtetések és ajánlások hozzájárulhatnak a Kormány és az érintettek közötti folyamatos párbeszédhez. Éppen ezért a Tanácsadó Bizottság tanulmányozás céljából részletes következtetés- és ajánlástervezetet terjeszt a Miniszteri Bizottság elé. A Tanácsadó Bizottság készen áll arra, hogy a Miniszteri Bizottság (97)10. sz. határozatával összhangban bekapcsolódjék a Miniszteri Bizottság által elfogadott következtetések és ajánlások nyomon követésébe, ellenőrzésébe.

I. A JELEN VÉLEMÉNY ELKÉSZÍTÉSE

1. Magyarország első jelentése (a továbbiakban: jelentés), amelynek beadási határideje 1999. február 1. volt, 1999. május 21-én érkezett meg. A Tanácsadó Bizottság a jelentés vizsgálatát az 1999. május 25-28. között megtartott 4. ülésén kezdte meg.

2. A Magyar Kormány kérésének megfelelően, miszerint a Miniszteri Bizottság (97)10 sz. Határozata 32. előírásának értelmében találkozni kíván a Tanácsadó Bizottsággal, 1999. november 30-án Budapesten találkozóra került sor a Kormány képviselői és a Tanácsadó Bizottság között. A magyarországi látogatás során (1999. november 29. – december 1.) a Tanácsadó Bizottság küldöttsége országgyűlési képviselőkkel, a Magyar Köztársaság nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosával, illetve az országos kisebbségi önkormányzatok, a közalapítványok és a civil társadalom képviselőivel is találkozott. A jelen vélemény elkészítése folyamán a Tanácsadó Bizottság az Európa Tanács különféle testületeitől, más nemzetközi szervezetektől, nem-kormányzati szervezetektől és egyéb független forrásoktól származó írásos anyagokat is tanulmányozott.

3. A Tanácsadó Bizottság ezt követően a 2000. szeptember 22-én tartott 8. ülésén elfogadta a jelen véleményt, és úgy határozott, hogy a véleményt átadja a Miniszteri Bizottságnak.

4. A jelen vélemény átadására a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 26(1) cikke, illetve a Miniszteri Bizottság 97(10) sz. Határozatának 23. előírása értelmében kerül sor. Az előbbi szerint a részes államoknak a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény alapelvei végrehajtása érdekében meghozott intézkedései megfelelő voltának értékelésében “a Miniszteri Bizottságot egy Tanácsadó Bizottság segíti”, míg az utóbbi értelmében “a Tanácsadó Bizottság tanulmányozni fogja az országjelentéseket és véleményét a Miniszteri Bizottság elé terjeszti”.

II. ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK A JELENTÉSRŐL

5. A Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy a jelentést a hatóságok néhány hónapos késéssel nyújtották be, ugyanakkor üdvözli azt a komoly erőfeszítést, amely arra irányult, hogy a jelentés ne csupán a jogszabályi keretéről, hanem a vonatkozó gyakorlatról is tartalmazzon információkat. A Tanácsadó Bizottság nagyra értékeli, hogy a jelentés pontosan meghatározza a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény végrehajtásában tapasztalható hiányosságokat. A Bizottság a kormányzati képviselőkkel és más forrásokkal történt találkozásokon kiegészítő információkhoz jutott és bizonyos kérdéseket tisztázhatott. A Tanácsadó Bizottság úgy látja, hogy ezek a találkozók kitűnő lehetőséget biztosítottak arra, hogy közvetlen párbeszédet lehessen folytatni a különböző források képviselőivel. A Tanácsadó Bizottság üdvözli, hogy a jelentés összeállításánál a Kormány konzultált a kisebbségek képviselőivel, és elismeri, hogy Magyarország együttműködő szellemben vett részt a jelen vélemény elfogadásához vezető folyamatban.

6. A vélemény következő része több cikkel kapcsolatban azt állapítja meg, hogy a jelenleg rendelkezésre álló információ alapján a Tanácsadó Bizottság nem látja szükségesnek, hogy az adott cikk végrehajtásához külön megjegyzéseket fűzzön. Ezt a megállapítást semmiképpen nem szabad úgy értelmezni, mintha azt jelentené, hogy az eddig elvégzettek elegendőek lennének, és az adott területen csökkenteni lehet az erőfeszítéseket, sőt akár le is lehet állítani azokat. Ellenkezőleg, a Tanácsadó Bizottság a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény kötelezettségeit olyan természetűeknek ítéli meg, mint

amelyek a Keretegyezmény alapelvei és céljai megvalósítása érdekében állandó és folyamatos erőfeszítéseket igényelnek a hatóságok részéről. Ezen kívül, tekintettel arra, hogy a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény a közelmúltban lépett hatályba, az is előfordulhat, hogy az ügyek egyfajta állapotát *most* ugyan elfogadhatónak tekintik, de ez nem feltétlenül lesz így a monitorozás további ciklusai során. Végezetül, az is lehetséges, hogy olyan ügyekről, amelyek jelenleg viszonylag kevésbé adnak okot az aggodalomra, idővel kiderül, hogy alulbecsülték őket.

7. A Bizottság hangsúlyozni kívánja, hogy a véleményben a "nemzeti kisebbségek" terminus a magyar törvények szerinti nemzeti és etnikai kisebbségeket egyaránt magában foglalja.[\[1\]](#)

III. AZ 1-19. CIKKEKRE VONATKOZÓ SPECIÁLIS ÉSZREVÉTELEK

1. cikk

8. A Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy Magyarország számos vonatkozó nemzetközi jogi eszközt ratifikált. A jelenleg rendelkezésre álló információ alapján a Tanácsadó Bizottság úgy ítéli meg, hogy e cikk vonatkozásában nem szükséges további megjegyzéseket tennie.

2. cikk

9. A jelenleg rendelkezésére álló információk alapján a Tanácsadó Bizottság úgy látja, hogy ennek a cikknek a végrehajtásához nem szükséges speciális megjegyzéseket fűznie.

3. cikk

10. A Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy a magyar törvények biztosítják azt a jogot, hogy mindenki szabadon választhassa meg, valamely nemzeti kisebbséghez tartozóként kezeljék-e vagy sem. A Bizottság tudomásul veszi továbbá, hogy a törvény lehetővé teszi a kettős vagy többes identitásválasztást. Ebben a vonatkozásban a Bizottság megjegyzi azt is, hogy az egyének etnikai vagy nemzetiségi hovatartozásáról nincs nyilvántartás. A Tanácsadó Bizottság a 4. és a 15. cikk taglalásakor visszatér majd az ez utóbbi témával kapcsolatos kérdésekre. Amennyiben biztosítható a Miniszteri Bizottságnak a tagállamokhoz címzett és a személyes adatok statisztikai célú gyűjtésére és feldolgozására vonatkozó, (97)18 sz. ajánlásában foglalt alapelvek tiszteletben tartása, a népszámlálás során a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket bátorítani kell arra, hogy éljenek az identitásvállalás lehetőségével.

11. A Tanácsadó Bizottság hangsúlyozza, hogy tekintettel arra, hogy magában a Kisebbségvédelmi Keretegyezményben nem szerepel meghatározás, a részes államoknak kell megvizsgálniuk azt, milyen személyi hatályt biztosítanak országukon belül az instrumentumnak. A Bizottság úgy véli, hogy a Magyar Kormány álláspontja ennek a vizsgálatnak az eredménye.

12. A Tanácsadó Bizottság egyfelől megjegyzi, hogy e tekintetben a részes államoknak van bizonyos mozgásterük abban, hogy figyelembe vegyék az országaikban uralkodó speciális körülményeket, ugyanakkor másfelől megjegyzi, hogy ezzel a szabadsággal csak a nemzetközi jog általános alapelveivel, illetve a 3. cikkben szereplő alapvető elvekkel összhangban lehet élni. A Bizottság elsősorban azt hangsúlyozza, hogy a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény végrehajtása nem lehet önkényes vagy megalapozatlan megkülönböztetés forrása.

13. A fenti ok miatt a Tanácsadó Bizottság úgy véli, hogy kötelességei közé tartozik megvizsgálni azt is, milyen személyi hatálya van a Kisebbségvédelmi Keretegyezménynek, hogy megbizonyosodjék arról, nem történt-e önkényes vagy megalapozatlan megkülönböztetés. A Bizottság úgy véli továbbá, hogy ellenőriznie kell a 3. cikkben foglalt alapvető elvek megfelelő alkalmazását.

14. A Tanácsadó Bizottság üdvözlí, hogy a jelentés olyan csoportok létezésére is utal, amelyeket a Kormány a jelenlegi időszakban nem tekint a Keretegyezmény alá tartozóknak. A Tanácsadó Bizottság azon a véleményen van, hogy lehetséges volna megvizsgálni cikkenkénti alapon az e csoportokhoz tartozó személyek bevonását is a Keretegyezmény végrehajtásába, és úgy gondolja, hogy a magyar hatóságoknak konzultálniuk kellene az érintettekkel ebben a vonatkozásban.

4. cikk

15. A Keretegyezmény 4. cikk 1. bekezdése végrehajtásának vonatkozásában a Tanácsadó Bizottság megállapítja, hogy a nemzeti kisebbséghez való tartozás alapján történő megkülönböztetése tiltja az Alkotmány (70. A. cikk, amely az Alkotmánybíróság széles értelmezése szerint minden olyan megkülönböztetésre vonatkozik, amely tulajdonképpen az emberi méltósághoz való jogtól foszt meg valakit), illetve a Nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény (3. cikk) is. Az Alkotmány 57(1) cikke mindenki számára biztosítja a törvény előtti egyenlőséget. Ezekre a jogszabályokon kívül egyéb olyan törvényi szabályozások és kormányhatározatok is léteznek, amelyek a megkülönböztetés tilalmára (diszkrimináció-mentességre) vonatkoznak. Ugyanakkor nem teljesen valósulnak meg a törvény előtti egyenlőséget és az egyenlő törvényes védelmet (diszkriminációtól való védelmet) biztosító jogi normák. A társadalmi élet több színterén, mint például az oktatásban, az álláshirdetéseknél és a lakhatási kérdésekben ki kell alakítani az állami hatóságok és a magánszervezetek által elkövetett diszkriminatív cselekményekkel szembeni hatékony jogorvoslati módokat. A meglévő jogszabályok érvényesítése és az állami intézmények által történő alkalmazása is nehézségeket okoz a gyakorlatban. Hazai szinten a nemzeti és etnikai kisebbségek jogainak országgyűlési biztosa, illetve nemzetközi szinten az Európai Rasszizmus és Intolerancia Elleni Bizottság (ECRI) is felhívta a figyelmet ezekre a hiányosságokra.

16. A Tanácsadó Bizottság ennél fogva úgy látja, hogy a magyar hatóságoknak teljes mértékben át kellene tekinteniük a jogi helyzetet, illetve a jogérvényesítő eljárások hatékonyságát és eredményességét, és ezen az alapon meg kellene alkotniuk a szükséges jogszabályokat, illetve be kellene vezetniük, meg kellene erősíteniük és/vagy át kellene alakítaniuk a jogérvényesítés intézményeit és eljárásait.

A Tanácsadó Bizottság úgy véli, hogy a diszkrimináció kiküszöbölésére vonatkozó jogszabályok önmagukban nem jelenthetnek alapot jogosulatlan megkülönböztetésre, tehát mind a jogszabályoknak, mind a jogérvényesítés intézményeinek és eljárásainak minden személyt védeniük kell a nyelvi, kulturális, etnikai vagy vallási alapú diszkriminációtól.

17. A Tanácsadó Bizottság, mielőtt néhány speciálisabb kérdést vizsgálna meg a 2. és 3. bekezdés vonatkozásában, fel kívánja hívni a figyelmet a magyarországi kisebbségvédelmi politika egy általános jelentőségű kérdésére. A jelentésből nyilvánvalóvá válik, hogy nagyon jelentős eltérések vannak a magyarországi nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számával kapcsolatos kormányzati statisztikák és a kisebbségek becslései között. Egyes esetekben ezek a különbségek akár tízszeres nagyságrendűek is lehetnek. A Tanácsadó Bizottság aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az ilyen nagy számbeli eltérések komoly akadályt jelentenek az államnak abban, hogy olyan célzott intézkedéseket hozzon, hajtson végre és monitorozzon, amelyek célja a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek teljes és valódi egyenlőségének biztosítása. A Tanácsadó Bizottság látja, hogy Magyarországon széles körű egységes álláspont alakult ki a nemzeti és etnikai hovatartozással kapcsolatos személyes adatok regisztrációjával szemben. Ugyanakkor úgy véli, hogy a Kormánynak vizsgálnia kellene, milyen módon szerezhető be megbízható statisztikai adatok. A magyar hatóságoknak nagyon nehéz eredményesen működniük anélkül, hogy ilyen adatok állnának rendelkezésükre, és a nemzetközi ellenőrző testületeknek is nehéz meggyőződniük arról, hogy Magyarország valóban teljesíti-e a keretegyezményből fakadó kötelezettségeit.

18. A nemzeti kisebbségekhez, illetve a többséghez tartozó személyek teljes körű és tényleges egyenlőségének megvalósításával kapcsolatos további, általános jellegű észrevételként a Tanácsadó Bizottság aggodalommal jegyzi meg, hogy – amint ezt a Kormány is nyíltan elismeri –, a magyarországi romáknak/cigányoknak – a többséggel, illetve a többi kisebbséggel összehasonlítva – aránytalan mértékben kell súlyos problémákkal szembenézniük. Ez az állapot nyilvánvalóan indokoltá teszi, hogy a problémák kezelésére speciális intézkedéseket tervezzenek és valósítsanak meg.

19. A Tanácsadó Bizottság ennél fogva üdvözli a magyar hatóságoknak a roma/cigány kisebbség életkörülményeinek javítására irányuló közép- és hosszú távú akciótervek kialakítására vonatkozó döntését. A Tanácsadó Bizottság üdvözli, hogy a Kormánynak eltökélt szándékában áll a roma/cigány kisebbség problémáinak a megoldása, és úgy véli, hogy ez komoly elvárásokra ad okot. A Tanácsadó Bizottság hangsúlyozza, hogy a hosszú távú megközelítés iránti elkötelezettség nem vezethet ahhoz, hogy a rövid- vagy középtávon biztosítható javulás késedelmet szenvedjen. Azonkívül a hosszú távú

megközelítés azt is megköveteli, hogy következetes és hosszan tartó politikát alakítsanak ki, valósítsanak meg, és értékeljenek folyamatosan az egész időszak alatt, valamint biztosítsák a megfelelő források rendelkezésre állását és huzamos meglétét, még ha visszaesések vagy csalódások következnenek is be. A Tanácsadó Bizottság véleménye szerint komolyan kell venni a Magyar Kormány kezdeményezését és szándékait, és azok dicséretet érdemelnek. Ezzel a nézettel teljes mértékben összeegyeztethető, hogy Magyarország jövőbeli eredményeit azon normák fényében kell majd értékelni, amelyek iránt elkötelezte magát. Végezetül a Tanácsadó Bizottság hangsúlyozni kívánja, hogy a sajátos intézkedések megvalósításakor különös figyelemmel kell fordulni a roma nők helyzetére.

20. Az alábbiakban a Tanácsadó Bizottság – kellő alkalommal – még részletesebben is visszatér a roma/cigány kisebbség sajátos problémáira.

5. cikk

21. A jelenleg rendelkezésére álló információk alapján a Tanácsadó Bizottság úgy véli, hogy ennek a cikknek a megvalósítása nagyjából kielégítőnek mondható minden kisebbség vonatkozásában, a romák kivételével. A Tanácsadó Bizottság aggodalmát fejezi ki, hogy a mai magyar társadalomban a roma/cigány identitást negatív megítélés veszi körül, ami egyebek között ahhoz vezet, hogy az emberek igyekeznek elrejteni identitásukat, ahelyett hogy megtartanák és fejlesztenék azt. Ebben a vonatkozásban a Tanácsadó Bizottság például meg kívánja jegyezni, hogy több roma származású személy a társadalmi nyomás következtében úgy érezte, meg kell változtatnia a nevét, hogy a továbbiakban ne lehessen őket romaként azonosítani. A Tanácsadó Bizottság azon a véleményen van, hogy akciótervének megvalósítása során a Kormánynak kellő figyelmet kell fordítania arra, hogy szembeszálljon a romáknak a társadalomban jelenleg széles körben elterjedt negatív megbélyegzésével.

6. cikk

22. A Tanácsadó Bizottságnak az 5. cikkel kapcsolatban közölt észrevételei az állam 6. cikkben foglalt kötelezettségeire is vonatkoznak, amely szerint ösztönözni szükséges a kultúrák közötti párbeszédet és a toleráns légkör kialakulását. A problémára nagyon komoly, de nem egyedüli példa a roma és nem roma gyermekek iskolai *de facto* különválasztásának folyamata. A Tanácsadó Bizottság elismeri, hogy történtek és történnek erőfeszítések arra, hogy megfelelő politikai kereteket alakítsanak ki a kérdés kezelésére, és arra bátorítja a Kormányt, hogy folytassa ezeket az erőfeszítéseket (ld. még a 4. és a 12(3) cikket).

23. Aggodalommal töltik el a Tanácsadó Bizottságot az antiszemitizmus megnyilvánulásairól szóló jelentések. A Bizottság úgy véli, hogy a Magyar Kormánynak éberrel figyelnie kell az ilyen fejleményekre, és megfelelő eréllyel kell válaszolnia az ilyen megnyilatkozásokra.

24. A 6(1) cikk vonatkozásában a Tanácsadó Bizottság méltányolja az országjelentésben felsorolt erőfeszítéseket, ugyanakkor megjegyzi, hogy a közvélemény általában nagyon keveset tud a nemzeti kisebbségekről. Ebből következően úgy látja, hogy további erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy a többségi társadalomban jobban tudatosuljanak a kisebbségek hagyományai, kultúrája és történelme, és jobban ismerjék azokat a kérdéseket, amelyekkel ezek a közösségek napjainkban szembesülnek. A Bizottság néhány specifikusabb ponttal az alábbiakban foglalkozik.

25. A Tanácsadó Bizottságot aggodalommal töltik el azok a jól dokumentált esetek, amikor romákkal szemben fizikai támadások, fenyegetések történtek, és amikor ezeknek az eseteknek a kivizsgálása és üldözése nem élvezett kellő prioritást. Ezen a téren az aggályokat még összetettebbé teszik a rendőri brutalitásról és a rendőrség körében létező romaellenes érzelmekről szóló jelentések[2].

26. A Tanácsadó Bizottság úgy látja, mindez kellő alapot jelent arra, hogy akár külön, akár a 4. cikkben foglalt ajánlás szerint a magyar hatóságok elvégezzék azt a teljes körű áttekintést, amelyből megtudható, hogy (1) hogyan kezelik, vizsgálják ki és viszik bíróság elé a faji alapú bűnökkel és a rendőri brutalitással kapcsolatos panaszokat, (2) léteznek-e romaellenes előítéletek a rendőrségen és az ügyészségeken belül, és (3) hogyan lehetne javítani a jelenlegi helyzet hiányosságain.

7. és 8. cikk

27. A jelenleg rendelkezésére álló információk alapján a Tanácsadó Bizottság úgy látja, hogy ezeknek a cikkeknél a végrehajtásához nem szükséges külön megjegyzéseket fűznie.

9. cikk

28. A Tanácsadó Bizottság üdvözi a magyar hatóságoknak az adott rendelkezés legfőbb elemeinek megvalósítására irányuló erőfeszítéseit. Ezek közé tartozik az információk megszerzésének és megosztásának szabadsága, a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek médiához való hozzáféréseinek megkönnyítése, a saját média megteremtésének és használatának lehetősége, a tolerancia előmozdítása, a kulturális pluralizmus lehetővé tétele.

29. A Tanácsadó Bizottság ugyanakkor kifejezi aggodalmát amiatt, hogy egyenetlen a különböző kisebbségek között a források, nevezetesen a rádiós adásidő elosztása. A Bizottság természetesen tudatában van annak, hogy egyes kisebbségek számára már hosszabb idő óta biztosított az elektronikus médiához való hozzáférés, mint mások számára. Ugyanakkor a jelenlegi helyzet, amelyben a legnagyobb kisebbségnek – a romáknak – kevesebb, mint egynegyednyi rádiós adásidő jut némelyik más kisebbséghez viszonyítva, aránytalan. A Tanácsadó Bizottság ennél fogva úgy véli, hogy felül kellene vizsgálni ezt a helyzetet a méltányosabb elosztás megvalósítása érdekében, éspedig lehetőleg a kisebbségek rendelkezésére álló rádiós adásidő növelése révén.

30. A televíziós műsorsugárzást illetően a Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy a 13 kisebbség közül 12 számára készülnek műsorok. Üdvözi, hogy a magyar hatóságok törekszenek annak az egyébként már jóváhagyott célkitűzésnek az elérésére, miszerint az ukrán kisebbség számára is biztosítani kell ezt a lehetőséget.

31. A Tanácsadó Bizottság megjegyzi azt is, hogy a sugárzás időpontja sem a rádió-, sem a televízióadások esetében nem teszi lehetővé, hogy a megcélzott hallgató-, illetve nézőközönség a legnagyobb számban élvezhesse a műsorokat. Véleménye szerint ezt a kérdést is felül kellene vizsgálni.

32. A Tanácsadó Bizottság konstruktív és megfelelő intézkedésnek ítéli és üdvözi, hogy a helyi sugárzási engedélyek magántársaságoknak való kiadásánál, a pályázatok elbírálásánál előnyben részesülnek azok a pályázatok, amelyek kisebbségi adásokat is terveznek. Ugyanakkor a Tanácsadó Bizottság aggodalmát fejezi ki azon panaszok miatt, amelyek szerint a helyi rádióállomások nem tartják tiszteletben az engedélyben foglalt kötelezettségeiket, mivel információi szerint az ilyen panaszokat nem vizsgálták ki kellőképpen. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy az illetékes hatóságoknak ezt meg kellene tenniük.

33. Végezetül a Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy a nagyközönség, hacsak nem a kisebbségi adásokat nézi vagy hallgatja, az egyéb médiából alig értesül a kisebbségi közösségek kulturális életéről és eseményeiről, a kisebbségeket érintő problémákról. E tekintetben felhívják a figyelmet az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a médiával és a tolerancia kultúrájának előmozdításával kapcsolatos (97)21 sz. ajánlására, amelyet megítélésük szerint aktívan meg kellene valósítani.

10. cikk

34. A jelenleg rendelkezésére álló információk alapján a Tanácsadó Bizottság úgy látja, hogy az 1. és 3. bekezdések végrehajtásához nem szükséges külön megjegyzéseket fűznie.

35. A 2. § vonatkozásában a Tanácsadó Bizottság megállapítja, hogy a jogi keretek általánosságban összhangban vannak a Kisebbségvédelmi Keretegyezménnyel. A Bizottság üdvözi, hogy a hazai jogszabályok lehetővé teszik a kisebbségek nyelvhasználatát az állami szervezetekben (a Parlamentben és a helyi önkormányzati testületekben), illetve a helyi szintű közigazgatási eljárásokban. Ugyanakkor a Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy ez a jogi keret a gyakorlatban nem eredményezte a kisebbségi nyelvek jelentős mértékű használatát ezeken a területeken. Természetesen a nemzeti kisebbségekhez tartozó emberek szabad választásán múlik, hogy használják-e vagy sem a rendelkezésükre álló jogi lehetőségeket, ennek ellenére a Tanácsadó Bizottság úgy látja, hogy a magyar hatóságoknak meg kellene győződnie arról, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek valóban tudják-e élvezni és gyakorolni ezeket a jogukat (ld. még a 11. cikk 1. és 3. bekezdéséhez fűzött észrevételeket).

11. cikk

36. A jelenleg rendelkezésére álló információk alapján a Tanácsadó Bizottság úgy véli, hogy a 2. bekezdés végrehajtása vonatkozásában nem szükséges külön észrevételeket tennie.

37. A magyarországi jogszabályok mindenki számára lehetővé teszik a családi nevek és a keresztnévek kisebbségi nyelven történő használatát és hivatalos elismerését. A Tanácsadó Bizottság üdvözli, hogy jogilag szabályozott lehetőség van arra, hogy a települések és utcák nevét, a közhivatalok és közszolgáltatást ellátó vállalatok neveit két nyelven tüntessék fel, ami összhangban van a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 10. cikk 1. és 3. bekezdéseiben foglaltakkal. Ugyanakkor a Tanácsadó Bizottság itt is megjegyzi, hogy ezeknek a jogi lehetőségeknek a tényleges felhasználása eléggé korlátozottnak tűnik. Éppen úgy, mint a 10. cikk 2. bekezdésének a vonatkozásában, a Tanácsadó Bizottság úgy véli, hogy a magyar hatóságoknak át kellene tekinteniük a helyzetet, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy a dolgoknak ilyen gyakorlati állása szabad választás eredménye-e vagy pedig léteznek valamilyen akadályok.

38. A Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy a bíróság előtti eljárásokban is van jogilag lehetőség a kisebbségi nyelvek használatára, ugyanakkor azonban a gyakorlat ezen a téren is eléggé korlátozottnak tűnik, ezért a fentebb említett áttekintésnek erre a területre is ki kellene terjednie.

12. cikk

39. A Tanácsadó Bizottság üdvözli a magyar hatóságoknak az országjelentésben ismertetett jelentős erőfeszítéseit a kisebbségi oktatás területén. Anélkül, hogy bármit is le akarna vonni ezeknek az eredményeknek az értékéből, a Tanácsadó Bizottság rá kíván mutatni arra, hogy az országos kisebbségi önkormányzatokkal való kapcsolattartás során tudomására jutott, hogy egyes kisebbségek esetében még mindig nem áll rendelkezésre elegendő kisebbségi nyelvű tankönyv és/vagy szakképzett tanár. Ilyen körülmények között nehéz olyan oktatást biztosítani a kétnyelvű és az anyanyelvű iskolákban, amely ugyanolyan minőségű, mint a magyar nyelven oktató iskolákban. A Kormánytól kapott statisztikai adatok azt mutatják, hogy csupán kevés szülő választja a kisebbségi oktatásnak ezeket a formáit. Noha a választást végülis sok tényező befolyásolja, ez a nem megfelelő helyzet is elveheti a szülők kedvét attól, hogy olyan oktatást válasszanak, amelyben a legtöbb tantárgyat a kisebbségi nyelven tanítják. Ebben a vonatkozásban a Tanácsadó Bizottság aggódik az olyan jelentések miatt, amelyek szerint a központi kormányzat által biztosított kiegészítő pénzügyi támogatás, amelynek célja a kisebbségi oktatás többletkiadásainak fedezete, nem éri el a kívánt hatást. Úgy tűnik, hogy a kisebbségi iskolák e többletbevételi forrását több esetben semlegesíti a helyi települési önkormányzatoktól kapott összeg csökkentése, aminek eredményeképpen a kisebbségi iskola rendelkezésére álló források összege végül is ténylegesen nem nő. A Tanácsadó Bizottság úgy látja, hogy a magyar hatóságok sürgősséggel ki kellene vizsgálniuk ezt a kérdést, és meg kellene tenniük a nem kívánatos hatások orvoslásához szükséges lépéseket, hogy biztosítsák a jogszabályi szinten biztosított minden lehetőség tényleges gyakorlati nyitottságát és elérhetőségét.

40. A Tanácsadó Bizottság mély aggodalmát fejezi ki az oktatásban a romák helyzete miatt, amely lényegesen különbözik a magyarországi többi kisebbség, illetve a többség helyzetétől.

41. A Tanácsadó Bizottságot mély aggodalommal töltik el az oktatás területén a roma gyermekekkel szembeni nem megfelelő bánásmód olyan, jól dokumentált esetei, amikor a gyermekeket olyan "speciális iskolákba" irányítják, amelyeket állítólag a szellemileg fogyatékos gyermekeknek tartanak fenn. A Tanácsadó Bizottság hangsúlyozza, hogy a gyermekeket csak akkor volna szabad ilyen speciális iskolákba irányítani, hogyha ez konzisztens, objektív, mindenre kiterjedő, átfogó és a kulturális előítéletesség csapdait elkerülő tesztek alapján abszolút szükségesnek látszik. A Bizottság pozitív lépésnek tartja, hogy az Oktatási Minisztérium elismerte ennek az elfogadhatatlan jelenségnek a létét és kezelésének szükségességét. A Tanácsadó Bizottság úgy ítéli meg, hogy a jelenlegi helyzet nem kompatibilis a Keretegyezmény 12. cikk 3. §-sal, és ezért orvoslásra szorul.

42. A Tanácsadó Bizottságot aggasztja továbbá az a tény is, hogy aránytalanul alacsony a középiskolai és felsőfokú tanulmányaikat sikeresen befejező roma diákok száma. Ezt a problémát a Kormány is felismerte, és a Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy a Kormány közép- és hosszú távú programok

kialakítását kezdte meg ennek a helyzetnek a javítására. A Tanácsadó Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a jelenlegi helyzet lényeges javításra szorul, és az ezen a területen történő előrehaladást rendszeresen át kell tekinteni.

43. Az oktatás területén egy további jelenség a roma és a nem roma gyermekek *de facto* növekvő iskolai elkülönülésével kapcsolatos, amelyről fentebb a 6(1) cikk kapcsán már említés történt, és amely abban nyilvánul meg, hogy a szülők kivesszik a gyermekeiket azokból az iskolákból, ahova a roma gyermekek járnak. A roma szülők vonakodása attól, hogy gyermekeiket óvodába küldjék, úgy tűnik, az oktatási rendszerrel kapcsolatos bizalmatlanságukat fejezi ki. Igaz, hogy a magyar hatóságoknak nyilvánvalóan tiszteletben kell tartaniuk a szülői szabad választás alapelvét, ugyanakkor azonban nem maradhatnak tétlenek az ilyen nem kívánatos fejleményekkel szemben, és intézkedéseket kell tenniük ezek ellensúlyozására. A Tanácsadó Bizottság úgy véli, hogy e kérdések kezelésében a magyar hatóságoknak megfelelő módon figyelembe kell venniük a Miniszteri Bizottság R(2000)4 sz. ajánlását, amelyet a roma gyermekek nevelését, oktatását illetően tett a tagállamok felé.

13. cikk

44. A jelenleg rendelkezésére álló információk alapján a Tanácsadó Bizottság úgy tekinti, hogy ennek a cikknek a végrehajtásával kapcsolatban nem szükséges külön észrevételeket tennie.

14. cikk

45. A jelenleg rendelkezésére álló információk alapján a Tanácsadó Bizottság úgy tekinti, hogy ennek a cikknek a végrehajtásával kapcsolatban nem szükséges külön észrevételeket tennie.

15. cikk

46. A Tanácsadó Bizottság érdeklődéssel tanulmányozta a Nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény által bevezetett kisebbségi önkormányzati rendszert. Ez az átfogó jogszabály lehetővé teszi, hogy a nemzeti kisebbségek helyi és országos önkormányzatokat hozzanak létre. Az országos önkormányzatokkal való találkozási alapján a Tanácsadó Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az önkormányzati rendszer lehetővé teszi és valóban fokozza a nemzeti és etnikai kisebbségek részvételét a közéletben. Kétségtelen, hogy működésük tovább javítható, ennek ellenére a Tanácsadó Bizottság úgy látja, hogy a kisebbségi önkormányzati rendszer nagyjából kielégítően működik.

47. A Tanácsadó Bizottság ugyanakkor aggódik olyan, az országos önkormányzatoktól beérkezett, és az országjelentés angol változatának 48. oldalán megfelelően ismertetett panaszok miatt, amelyek szerint az országos önkormányzatokat egyáltalán nem, vagy csak túl késői szakaszban tájékoztatják vagy vonják be a jogalkotási folyamatba (Nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény 38. cikke). Ezeket a panaszokat komolyan kell venni, ki kell vizsgálni, illetve ahol helyénvaló, orvosolni kell. Amennyiben ezek a panaszok az Országgyűlés vonatkozásában merülnek fel, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa láthatja el a legmegfelelőbbben a panaszok áttekintését, és nyújthat útmutatást a hiányosságok orvoslásához.

48. További kérdést jelent a nemzeti kisebbségek tényleges parlamenti képviseleti lehetőségének a hiánya. Mind az Alkotmány 68. cikk (3) bekezdése, mind a Nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény 2. cikk (1) bekezdése általánosan biztosítja a kisebbségek országgyűlési képviseletének lehetőségét. Ezek a rendelkezések azonban mind a mai napig nem valósultak meg a megfelelő jogszabályok elfogadásával.

49. A Tanácsadó Bizottság elismeri, hogy a parlamenti képviselettel kapcsolatos választási rendelkezések kérdése olyan területet jelent, amelynek megítélésében a nemzetközi normák szempontjából (Emberi Jogok Európai Egyezménye, 3. cikk és 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv, illetve Kisebbségvédelmi Keretegyezmény, 15. cikk) az egyes államoknak nagyon széles a döntési szabadságuk. A Tanácsadó Bizottság természetesen nem kíván és nem is tud beleavatkozni ebbe a kérdésbe, ugyanakkor úgy látja, hogy bizonyos mértékben jogosan illetheti kritikával a magyar hatóságokat, amiért azok nem biztosították saját hazai normáik érvényesülését ezen a téren, és ezért fontosnak tartja, hogy azok megtegyék a megfelelő lépéseket. Ezzel kapcsolatban a Bizottság megjegyzi, hogy technikailag különböző módokat

léteznek a hazai jogi előírások megvalósítására. Ebben a vonatkozásban a Bizottság felhívja a figyelmet a Velence Bizottság által a választójogi törvényekről készített alapos áttekintésre.

50. A helyi kisebbségi önkormányzatokkal kapcsolatban a Tanácsadó Bizottság meglepedéssel jegyzi meg, hogy a magyar hatóságok már maguk is értékelték az eddigi működés tapasztalatait. A Tanácsadó Bizottság egyetért azzal, az országjelentésben is megfogalmazott következtetéssel, hogy “át kell tekinteni a kisebbségi önkormányzatok feladat- és hatásköreit, és pontosítani kell az állam és a települési önkormányzatok által juttatott pénzügyi támogatás, illetve a települési önkormányzat és a kisebbségi önkormányzat közti együttműködés szabályait”. E tekintetben a Tanácsadó Bizottság úgy véli, hogy át kellene tekinteni a helyi kisebbségi önkormányzatok rendelkezésére álló forrásokat.

51. A Tanácsadó Bizottság egyetért azzal a megállapítással is, hogy “komolyan át kell gondolni a regionális és megyei szintű kisebbségi önkormányzatoknak, ezeknek a hiányzó láncszemeknek a megalakítási formáját”.

52. Végezetül a Tanácsadó Bizottság osztja azt az országjelentésben is bemutatott, illetve más források által is megerősített aggodalmat, amely a kakukktojás-jelenségre hívja fel a figyelmet, nevezetesen arra a helyzetre, amikor a választási rendszer nyitottságából adódóan az adott kisebbséghez nem tartozó személyeknek sikerül az adott kisebbség képviselőiként megválasztatni magukat. A Tanácsadó Bizottság tud arról, hogy a megoldásra több kreatív javaslat is született, amelyek – noha nem jutnak el az etnikai nyilvántartás bevezetésének gondolatáig – mégis lehetővé tennék a kockázat csökkentését. A Tanácsadó Bizottság úgy látja, hogy a magyar hatóságoknak továbbra is aktívan kell keresniük a helyzet orvoslásának a módját abból a célból, hogy az egész rendszer hitele ne szenvedjen csorbát.

53. Ami a kisebbségeknek a magyarországi többségi médiában és kulturális életben való alacsony megjelenési arányát illeti, ami az ezen a téren való alacsony szintű részvételüket tükrözheti, a Tanácsadó Bizottság ezzel kapcsolatos észrevételei a 6(1) és 9. cikkeken találhatók.

54. A gazdasági és társadalmi életben való részvétellel kapcsolatban a Tanácsadó Bizottság köteles felhívni a figyelmet a magyarországi roma/cigány kisebbség rendkívül nehéz szociális és gazdasági életkörülményeire. A Tanácsadó Bizottság szavahihetőnek tartja a magyar hatóságokat, amelyek nem próbálták meg elrejteni ezt a valóságot, és lépéseket tesznek a helyzet javítására, amihez elégséges kiegészítő forrásokat kell keresni. A Tanácsadó Bizottság itt utal arra, amit a 4. cikknél ezekkel az erőfeszítésekkel kapcsolatban már megfogalmazott.

16. cikk

55. A jelenleg rendelkezésére álló információk alapján a Tanácsadó Bizottság úgy tekinti, hogy ennek a cikknek a végrehajtásával kapcsolatban nem szükséges külön észrevételeket tennie.

17. cikk

56. A Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy egyes szomszédos országok viszonylatában fennáll a vízumkötelezettség. A Bizottság kifejezi azt a kívánságot, hogy a vízumkötelezettség úgy valósuljon meg, hogy ne korlátozza a kelleténél jobban a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogát arra, hogy határokon átnyúló kapcsolatokat létesítsenek és tartsanak fenn.

18. cikk

57. A Tanácsadó Bizottság üdvözli, hogy Magyarország számos kétoldalú szerződést és kulturális megállapodást írt alá, amelyek a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek védelmét is biztosítják, és e tekintetben üdvözli azokat a próbálkozásokat, amelyek a Szlovák Köztársaság és Magyarország közötti Jósomszédi Kapcsolatokról és Baráti Együttműködésről aláírt, 1995. évi szerződésben szereplő vegyes bizottságok működésének javítását célozzák.

19. cikk

58. A jelenleg rendelkezésére álló információk alapján a Tanácsadó Bizottság úgy tekinti, hogy ennek a cikknek a végrehajtásával kapcsolatban nem szükséges külön észrevételeket tennie.

IV. ZÁRÓ MEGJEGYZÉSEK

59. Ami a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény végrehajtását tekinti, a Tanácsadó Bizottság úgy látja, hogy Magyarország sok tekintetben dicséretes erőfeszítéseket tett a nemzeti kisebbségek védelme érdekében. Különösen értékesnek látja a kisebbségvédelem jogi és intézményi kereteinek kialakítására, ezen belül a kisebbségi önkormányzati rendszer és az oktatási rendszer kialakítására irányuló erőfeszítéseket. Ugyanakkor, noha Magyarország tudatában van számos még meglévő hiányosságnak a nemzeti kisebbségek védelme területén, és lépéseket is tesz ezek felszámolására, még komoly erőfeszítésekre van szükség a jogi és intézményi keretek kiteljesítéséhez és ahhoz, hogy az elveknek és a normáknak a gyakorlatban történő megvalósulása biztosítva legyen.

60. Magyarországon a romák helyzete komoly aggodalmakra ad okot, elsősorban a társadalmi környezet számos színterén előforduló nagyszámú diszkriminatív cselekmény, a széles körben elterjedt negatív társadalmi megítélés, illetve a szociális, gazdasági és életkörülmények tekintetében a romák és a lakosság többi része között mutatkozó jelentős különbségek területén. A Tanácsadó Bizottság üdvözlöi Magyarországnak azt a döntését, hogy a roma/cigány kisebbség életkörülményeinek javítására közép- és hosszú távú akcióttervet dolgoz ki.

61. A többi nemzeti kisebbség vonatkozásában elsősorban a média és az oktatás, illetve a közéletben való részvétel területén felmerülő kérdések igényelnek kezelést.

62. A Tanácsadó Bizottság azon a véleményen van, hogy a Miniszteri Bizottság specifikus következtetései és ajánlásai elősegíthetik a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény jobb magyarországi megvalósítását. A Bizottság úgy véli, hogy ezek a következtetések és ajánlások hasznosnak bizonyulhatnak a Kormány és az érintettek közötti folyamatos párbeszédben. Éppen ezért a Tanácsadó Bizottság tanulmányozás céljából részletes következtetés- és ajánlástervezetet terjeszt a Miniszteri Bizottság elé. A Tanácsadó Bizottság készen áll arra, hogy a Miniszteri Bizottság (97)10. sz. határozatának 36. rendelkezésével összhangban bekapcsolódják a Miniszteri Bizottság által elfogadott következtetések és ajánlások nyomán követésébe, ellenőrzésébe.

V. JAVASLAT A MINISZTERI BIZOTTSÁG KÖVETKEZTETÉSEIRE ÉS AJÁNLÁSAIRA

Tekintettel az eddig mondottakra, a Tanácsadó Bizottság azon a véleményen van, hogy a Miniszteri Bizottságnak meg kellene fontolnia Magyarország vonatkozásában az alábbi következtetés- és ajánlástervezet elfogadását:

A Miniszteri Bizottság,

Figyelemmel a Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezményre és Magyarországnak a Keretegyezmény végrehajtásáról 1999. május 21-én benyújtott első jelentésére;

A Tanácsadó Bizottság 2000. szeptember 22-én elfogadott véleménye alapján;

Üdvözölve a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény végrehajtására tett erőfeszítéseket;

Megfontolva azt, hogy specifikus következtetések és ajánlások segíthetik Magyarországot abban, hogy javítsa a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény végrehajtását;

A következő következtetéseket és ajánlásokat fogadja el, és felkéri Magyarországot, hogy a jelen határozat elfogadásától számított egy éven belül tájékoztassa a Tanácsadó Bizottságot a munka folytatásáról, az utókövetésről.

A 3. cikk vonatkozásában

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy cikkenkénti alapon lehetséges lenne megfontolni más csoportokhoz tartozó személyek bevonását is a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény alkalmazásába, és *azt ajánlja*, hogy a magyar hatóságok az érintettekkel konzultálva fontolják meg ezt a kérdést.

A 4. cikk vonatkozásában

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy nem teljesen valósulnak meg a törvény előtti egyenlőséget és az egyenlő törvényes védelmet (diszkriminációtól való védelmet) biztosító jogi normák. A társadalmi élet több színterén, mint például az oktatásban, az álláshirdetéseknél és a lakáskérdésben ki kell alakítani az állami hatóságok és a magánszervezetek által elkövetett diszkriminatív cselekményekkel szembeni hatékony jogorvoslati módokat. A meglévő jogszabályok érvényesítése és az állami intézmények által történő alkalmazása is nehézségeket okoz a gyakorlatban. A Miniszteri Bizottság *azt ajánlja*, hogy a magyar hatóságok teljes mértékben tekintsék át a jogi helyzetet és a jogérvényesítő eljárásokat, és ezen az alapon alkossák meg a szükséges jogszabályokat, illetve vezessék be, erősítsék meg vagy alakítsák át a jogérvényesítés intézményeit és eljárásait.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy a jelentős számbeli eltérések komolyan akadályozhatják az államot a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek teljes és valódi egyenlőségének biztosítására hozott intézkedések pontos célzásában, megvalósításában és monitorozásában. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy a Kormány vizsgálja meg, milyen módon juthat megbízható statisztikai adatokhoz.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy – amint ezt a Kormány is nyíltan elismeri – a magyarországi romáknak/cigányoknak, akár a többséggel, akár a többi kisebbséggel való összehasonlításban, aránytalan mértékben kell számos komoly problémával szembenézniük. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy Magyarország erőteljesen folytassa a már megkezdett politikát, szem előtt tartva, hogy a hosszú távú megközelítés iránti elkötelezettség nem vezethet ahhoz, hogy a rövid- vagy középtávon biztosítható javulás késedelmet szenvedjen.

Az 5. cikk vonatkozásában

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy a mai magyar társadalomban a roma/cigány identitást negatív megítélés veszi körül, ami egyebek között ahhoz vezet, hogy az emberek igyekeznek elrejteni identitásukat, ahelyett hogy megtartanák és fejlesztenék azt. A Miniszteri Bizottság *azt ajánlja*, hogy a Kormány, akciótervének megvalósítása során, fordítson kellő figyelmet arra, hogy szembeszálljon a romáknak a társadalomban jelenleg széles körben elterjedt negatív megbélyegzésével.

A 6. cikk vonatkozásában

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy aggodalomra adnak okot az antiszemitizmus megnyilvánulásai, és *azt ajánlja*, hogy Magyarország éberrel figyeljen az ilyen fejleményekre, és megfelelő eréllyel válaszoljon rájuk.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy a közvélemény általában nagyon keveset tud a nemzeti kisebbségekről, és *azt ajánlja*, hogy történjenek további erőfeszítések arra, hogy a többségi társadalom jobban tudatosítsa a kisebbségek hagyományait, kultúráját és történelmét, és jobban ismerje azokat a kérdéseket, amelyekkel ezek a közösségek napjainkban szembesülnek.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy aggodalomra adnak okot a romákkal szemben fizikai támadások és fenyegetések, valamint az a tény, hogy ezeknek a cselekményeknek a kivizsgálása és üldözése nem élvez kellő prioritást, és ezt a helyzetet még összetettebbé teszik a rendőri brutalitásról és a rendőrség körében létező romaellenes érzelmeiről szóló jelentések.

A Miniszteri Bizottság *azt ajánlja*, hogy akár külön, akár a 4. cikkben foglalt ajánlás szerint Magyarország végezzen olyan teljes körű áttekintést, amelyből megtudható, hogy (1) hogyan kezelik, vizsgálják ki és viszik bíróság elé a faji alapú bűnökkel és a rendőri brutalitással kapcsolatos panaszokat, (2) léteznek-e romaellenes előítéletek a rendőrségen és az ügyészségeken belül, és (3) hogyan lehetne javítani a jelenlegi helyzet hiányosságain.

A 9. cikk vonatkozásában

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy a jelenlegi helyzet, amelyben a legnagyobb kisebbségnek, a romáknak, kevesebb, mint egynegyednyi rádiós adásidő jut némelyik más kisebbséghez viszonyítva, aránytalan. A Bizottság *azt ajánlja*, történjék meg ennek a helyzetnek a felülvizsgálata a méltányosabb elosztás megvalósítása érdekében, éspedig lehetőleg a kisebbségek rendelkezésére álló rádiós adásidő növelése révén.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy a sugárzás időpontja sem a rádió-, sem a televízióadások esetében nem teszi lehetővé, hogy a megcélzott hallgató-, illetve nézőközönség a lehető legnagyobb számban élvezhesse a műsorokat. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy ezt a kérdést is vizsgálják felül.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy aggodalomra adnak okot azok a panaszok, amelyek szerint nem vizsgálják ki azokat az eseteket, amikor a helyi rádióállomások nem tartják tiszteletben az engedélyükben a kisebbségi műsorokra vonatkozóan vállalt kötelezettségeket. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy az illetékes hatóságok vizsgálják ki ezeket az eseteket.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy a nagyközönség, hacsak nem a kisebbségi adásokat nézi vagy hallgatja, az egyéb médiából alig értesül a kisebbségi közösségek kulturális életéről és eseményeiről, a kisebbségeket érintő fejleményekről. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy Magyarország aktívan valósítsa meg a médiával és a tolerancia kultúrájának előmozdításával kapcsolatos (97)21 sz. ajánlásban foglaltakat.

A 10. cikk vonatkozásában

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy az állami szervezetekben és a helyi szintű közigazgatási eljárásokban a kisebbségi nyelvek használatát biztosító jogszabályok a gyakorlatban nem eredményezték a kisebbségi nyelvek jelentős mértékű használatát ezeken a területeken. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy Magyarország bizonyosodjon meg arról, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek előtt nem állnak-e jogtalan vagy indokolatlan akadályok jogaik gyakorlásában.

A 11. cikk vonatkozásában

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy a családi és keresztnemeknek, a kétnyelvű településtábláknak, utcátábláknak, közhivatalokat és közszolgáltatást ellátó vállalatokat feltüntető jelzéseknek a kisebbségi nyelven történő használatát biztosító jogi lehetőségekkel a gyakorlatban viszonylag ritkán élnek. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy Magyarország tekintse át ezt a helyzetet, és bizonyosodjék meg arról, vajon ez a gyakorlati helyzet szabad választás eredménye-e, vagy pedig léteznek valamilyen akadályok.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy a kisebbségi nyelvek jogi eljárásokban történő használata viszonylag korlátozottnak tűnik, és *azt ajánlja*, hogy a fenti áttekintés erre a területre is terjedjen ki.

A 12. cikk vonatkozásában

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy több kisebbség esetében még ma sem áll rendelkezésre elegendő kisebbségi nyelvű tankönyv és/vagy szakképzett tanár. A Miniszteri Bizottság továbbá *arra a következtetésre is jutott*, hogy aggodalomra ad okot, hogy a kisebbségi oktatás többletköltségeire biztosított központi kormányzati többlettámogatás nem éri el a kívánt hatást. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy Magyarország sürgősséggel vizsgálja ki ezt a kérdést, és tegye meg a nem kívánatos hatások orvoslásához szükséges lépéseket, illetve hozzon meg minden olyan intézkedést, amellyel biztosítható, hogy a jogszabályi szinten létező minden lehetőség a gyakorlatban ténylegesen nyitott és elérhető legyen.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy az oktatás területén a roma gyermekekkel szembeni nem megfelelő bánásmód gyakorlata, nevezetesen az a gyakorlat, hogy a gyermekeket olyan "speciális iskolákba" irányítják, amelyeket állítólag a szellemileg fogyatékos gyermekeknek tartanak fenn, nem egyeztethető össze a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 12(3) cikkével, és orvoslásra szorul.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy aránytalanul alacsony a középiskolai és felsőfokú tanulmányaikat sikeresen befejező roma diákok száma. A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy a jelenlegi helyzeten komoly mértékben javítani kell, és *azt ajánlja*, hogy az ezen a területen történő előrehaladást rendszeresen tekintsék át.

A Miniszteri Bizottság úgy látja, mintha az iskolák között növekedne a *de facto* elkülönülés, amikor a szülők kiveszik a gyermekeiket az iskolákból, ahova a roma gyermekek járnak. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy a Kormány ne szemlélje tétlenül ezeket a nem kívánatos fejleményeket, és hozzon intézkedéseket ellensúlyozásukra.

Mindezen kérdések kezeléséhez a Miniszteri Bizottság *azt ajánlja*, hogy Magyarország vegye megfelelő módon figyelembe a R (2000)4 sz. ajánlást az európai roma gyermekek nevelésével, oktatásával kapcsolatban.

A 15. cikk vonatkozásában

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy az országos önkormányzatokat egyáltalán nem, vagy csak túl késői szakaszban tájékoztatják vagy vonják be a jogalkotási folyamatba, ahogyan erről a Nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény rendelkezik. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy Magyarország vizsgálja ki és orvosolja ezt a helyzetet.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy mind a mai napig nem történt meg a megfelelő jogszabályok elfogadásával azoknak a magyarországi belső jogszabályoknak a végrehajtása, amelyek a nemzeti kisebbségek parlamenti képviseleti lehetőségével kapcsolatosak. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy Magyarország tegye meg a megfelelő lépéseket ezeknek a rendelkezéseknek a megvalósítására.

A Miniszteri Bizottság osztja a Magyar Kormánynak azt a következtetését, hogy pontosítani kell a kisebbségi önkormányzatok feladat- és hatásköreit, és az állam és a települési önkormányzatok által juttatott pénzügyi támogatás, illetve a települési önkormányzat és a kisebbségi önkormányzat közti együttműködés szabályait. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy ezzel kapcsolatban meg kell tenni a megfelelő lépéseket.

A Miniszteri Bizottság osztja a Magyar Kormánynak azt a következtetését, hogy komolyan át kell gondolni a regionális és megyei szintű kisebbségi önkormányzatoknak, ezeknek a hiányzó láncszemeknek a megalakítási formáját, és *azt ajánlja*, hogy ezzel kapcsolatban tegyék meg a megfelelő lépéseket.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy az úgynevezett “kakukktójás-probléma”, azaz az a helyzet, amikor a választási rendszer nyitottságának köszönhetően az adott kisebbséghez nem tartozó személyeknek sikerül megválasztatniuk magukat az adott kisebbség képviselőjének, az egész rendszer hitelét aláaknázhatja. A Miniszteri Bizottság *azt ajánlja*, hogy Magyarország aktívan törekedjék ezeknek a nehézségeknek a kiküszöbölésére.

A Miniszteri Bizottság *arra a következtetésre jutott*, hogy a magyarországi roma/cigány kisebbség rendkívül nehéz szociális és gazdasági körülmények között él. A Bizottság *azt ajánlja*, hogy Magyarország keressen elegendő nagyságú kiegészítő forrásokat ezeknek a komoly problémáknak a leküzdésére.

A 17. cikk vonatkozásában

A Miniszteri Bizottság *azt ajánlja*, hogy a vízumkötelezettség úgy valósuljon meg, hogy ne korlátozza a kellenél jobban a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogát arra, hogy határokon átnyúló kapcsolatokat létesítsenek és tartsanak fenn.

[1] Bolgárok, romák/cigányok, görögök, horvátok, lengyelek, németek, örmények, románok, ruszinok, szerbek, szlovákok, szlovének és ukránok.

[2] Ebben a vonatkozásban a Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy az ENSZ Kínzások Elleni Bizottsága a Magyarországról szóló következtetéseiben (CAT/C/HUN, 1998. november 19.) szintén aggodalmát

fejezte ki azon “ismétlődő jelentések miatt, amelyek szerint a rendőrségi kihallgatás előtt, alatt és után az őrizetbe vettek közül mértéktelenül sok emberrel bánnak durván vagy kegyetlenül, és az őrizeteseik és/vagy a büntetésüket töltő rabok között aránytalanul sok a roma”.